

اعتبار کپی‌های برابر اصل در اسناد الکترونیکی

غلامعلی بازاریاری سروستانی^۱

اشاره:

این نوشته ترجمه‌ای است از مقاله‌ای با عنوان «Providing Evidence whit Transformed signed Documents» که توسط آقای «Daniel Wilke» وکیل دعاوی و استاد دانشگاه Kassel آلمان نگارش یافته است. مسئله فتوکپی اسناد الکترونیکی و استفاده از آنها به عنوان اسنادی که دارای ارزش اثباتی قانونی هستند هرچند با توجه به گسترش و پیشرفت‌های تکنیکی روزبه روز در حال توسعه می‌باشد، اما تا رسیدن به جایگاه واقعی این گونه اسناد و فتوکپی آنها و قابلیت اجرای بی‌قید و شرط مفاد آن و تضمین حقوقی ارزش و اعتبار آن راهی دراز در پیش است، زیرا ایجاد سیستم ایمن و باثبات و مطمئن و وضع مقررات جدید در رابطه با ارزش اثباتی این گونه اسناد به طول خواهد انجامید.

۱ - مقدمه: نقل و انتقال^۲ اسناد از یک فرمت به فرمت دیگر یک مبحث مهم در روابط حقوقی و تجاری است. با توجه به گسترش سریع بازار نرم‌افزاری چنین تغییری در قالب و فرم اسناد مهم است، زیرا نرم‌افزارهای کامپیوتری مرتب در حال تغییر بوده و ماندن اسناد

۱. سردفتر اسناد رسمی ۳۶ تهران و عضو هیئت تحریریه مجله کانون.

۲. Transformation در این مقاله به معنای انتقال سند و تغییر شکل آن از فرم کاغذی به دیجیتالی یا به عکس و یا انتقال از یک فرمت الکترونیکی به فرمت دیگری می‌باشد.

تحت فرمت‌های قدیمی ممکن است قابلیت فهم و استفاده آنها را به مخاطره بیندازد. از این رو لزوم نقل و انتقال فرم‌های مختلف اسناد چالش‌های مختلفی را در زمینه‌های تکنولوژی و حقوق برای ما ایجاد خواهد نمود.

نقل و انتقال و تغییر شکل اسناد معمولاً در سه حالت اتفاق می‌افتد: ممکن است در نتیجه تبدیل یک سند الکترونیکی از یک قالب (مثلاً word) به فرمت دیگر (مثلاً PDF) واقع شود. حالت دیگر ممکن است در نتیجه تبدیل یک سند کاغذی به سند الکترونیکی رخ دهد و سرانجام این نقل و انتقال در هنگام چاپ سند الکترونیکی و تبدیل آن به سند کاغذی رخ می‌دهد.

در طی دوره زمانی قابلیت استفاده و اعتبار یک سند که در خصوص بعضی اسناد این دوره بسیار طولانی ممکن است باشد معمولاً چندین مرتبه تغییر شکل سند اجتناب‌ناپذیر است. در ابتدا اسناد می‌بایستی به فرمت و قالبی تغییر شکل یابند که قابلیت بایگانی شدن پیدا کنند. از این رو مثلاً اسناد کاغذی جهت آماده‌سازی برای یک سیستم بایگانی الکترونیک لازم است اسکن شده و به یک سند الکترونیکی تبدیل شوند.

همین رویه در هنگامی که سندی از ابتدا در شکل الکترونیکی تولید می‌شود نیز مورد نیاز است، چرا که اسناد الکترونیکی نیز جهت بایگانی ممکن است نیاز به تغییر قالب و فرمت داشته باشند. ثانیاً به جهت هماهنگی با سرعت روزافزون تغییرات در بازار نرم‌افزاری لازم است اسنادی که قبلاً به روش‌های مختلف الکترونیکی تولید و بایگانی شده‌اند، قبل از منسوخ شدن نرم‌افزارهای مربوطه تحت قالب‌های جدید مجدداً بایگانی گردند. در غیر این صورت نمی‌توان قابلیت استفاده و خواندن اسناد بایگانی شده را تضمین نمود.

و نهایتاً اینکه به هیچ عنوان نمی‌توان مطمئن بود که همه کسانی که به هر منظور قانونی در آینده نیازمند مراجعه به این اسناد هستند لزوماً از نرم‌افزارهای لازم جهت بهره‌برداری از آنها برخوردار باشند لذا مجدداً ممکن است چاپ اسناد و انتقال آنها بر روی کاغذ لازم گردد.

علی‌رغم ضرورت‌ها و منافی که تغییر شکل و قالب اسناد امضاء شده دارند این امر اغلب خطر تحریف را نیز به دنبال دارد به علاوه در طی فرایند تغییر شکل اسناد، شیوه‌های امنیتی قدرت اجرایی خود را از دست می‌دهند. بنابراین اسناد امضاء شده توسط اشخاصی بر روی کاغذ در هنگام تبدیل به اوراق الکترونیکی، بار اثباتی خود را از دست می‌دهند. به همین نحو وقتی سندی که به شکل دیجیتالی تهیه و توسط امضاء الکترونیکی رسمیت یافته است، به فرمت و قالب دیگری تبدیل گردد نمی‌تواند مورد بازبینی مجدد قرار گرفته و هویت و صحت آن در سند جدید قابل کنترل نیست بلکه این امضاء فقط منضم به سند اولیه است و در هنگام انتقال سند به فرمت جدید منتقل نمی‌گردد.

بنابراین برای یک سیستم نقل و انتقال مناسب لازم است که این سیستم امکان حفظ ارزش اثباتی نسخه دوم سند را به نحوی برای ما فراهم کند که با ارزش اثباتی سند مادر برابری کند. و مدیریت این فرایند تبدیلی در صورتی مطلوب است که نیاز ما را برای حفظ و آرشیو سند اولیه مرتفع کند.

۲ - اقدامات تکنیکی و حقوقی لازم جهت نقل و انتقال ایمن و قانونی سند.

به منظور ایجاد یک سیستم نقل و انتقال ایمن و قانونی اسناد، ما نیازمند یک سری اقدامات تکنیکی و مهم هستیم که این امکان را برای ما مهیا کند که در هنگام نقل و انتقال اسناد اطلاعات اسناد حفظ شده و ارزش اثباتی سند در معرض تزلزل قرار نگیرد.

۲ - ۱ - رهنمودهای لازم جهت برقراری سیستم نقل و انتقال مناسب اسناد.

اگر قانون خواهان آن است که ارزش اثباتی اسناد نقل و انتقال یافته حفظ شود، ناچاراً ما می‌بایستی معیارهای روشنی داشته باشیم تا با کمک آنها مشخص نمائیم که آیا نقل و انتقال سند ایمن بوده است؟ از نظر قانونی بدین منظور پیشگیری‌های ایمنی زیر باید مورد توجه قرار گیرد.

در خصوص ارزش اثباتی اسناد نقل و انتقال یافته به شکل الکترونیکی در ابتدا باید توجه نمود که پروسه نقل و انتقال به قدری ایمن صورت پذیرد که اجازه هیچ گونه نابودی

اطلاعات یا دست‌کاری در آنها را ندهد. بدین منظور ضروری است از اسکنرها، پرینترها و تبدیل‌گرهای^۱ دیجیتالی قابل اطمینانی استفاده شود که مطابقت اسناد مبدأ و مقصد را تضمین کند.

به علاوه شخص مسئول و مجری پروسه نقل و انتقال باید یک امضاء الکترونیکی معتبر را به سند نقل و انتقال یافته ضمیمه نماید که اعتبار و صحت سند نتیجه را تضمین کند و این امضاء، امکان اسناد عملیات انتقال سند را به مجری مذکور ممکن می‌سازد. نکته مهم دیگر در نقل و انتقال این اسناد این است که اطمینان حاصل گردد که سیستم نقل و انتقال منحصراً توسط افراد مجاز به کار گرفته شده است. بنابراین مؤسساتی که متولی این امر هستند باید سیستمی را پایه‌گذاری کنند که دسترسی افراد غیرمجاز به عملیات انتقال و تعبیر فرمت اسناد را ممنوع نماید.

علاوه بر رعایت نکات ایمنی فوق، شخص استفاده‌کننده از نسخه‌های بعدی اسناد باید قادر باشد صلاحیت افراد دخیل در امر نسخه‌برداری و انتقال اسناد را احراز نماید. این مسأله می‌تواند به وسیله گواهینامه‌ای انجام شود که در آن نقش و سمت فرد مجری نقل و انتقال مشخص شده باشد (مانند کارشناس حقوقی، وکیل یا سردفتر) و سرانجام برای تضمین قابلیت استفاده طولانی مدت از اسناد تغییر شکل یافته باید از فرمت و نرم‌افزاری استاندارد و پابرجا برای ذخیره اطلاعات و اسناد استفاده نمود.

۲-۲- مکانیزه نمودن پروسه نقل و انتقال

ایجاد یک روش خودکار تغییر و تبدیل اسناد به چند دلیل مطلوب و پسندیده است. در عمل اشتباهات بسیاری ممکن است در نتیجه دخالت عامل انسانی رخ دهد که این امر به وسیله ایجاد سیستمی کاملاً خودکار و مکانیزه مرتفع می‌گردد. بدین ترتیب شخصی که مسئول این عملیات است صرفاً کافی است بخش‌هایی از عملیات را به طور اتفاقی بررسی نموده و مطابقت اسناد مبدأ و مقصد را در بعضی اسناد کنترل نماید و نیازی به

بازبینی تمامی اسناد نیست. به علاوه مکانیزه نموده پروسه نقل و انتقال برای سیستم مدیریت اسناد نیز بسیار حیاتی است. زیرا اکثر مؤسسات و شرکت‌های خصوصی و دولتی نیازمند بایگانی هزاران برگ اسناد در آرشیو خود می‌باشند و انجام و کنترل و بازبینی تک تک این اسناد توسط اشخاص عملیاتی بسیار وقت‌گیر و پرهزینه است و این خود تأیید دیگری بر ضرورت انتقال اسناد کاغذی به الکترونیکی است.

همچنین با توجه به مطالب قبلی که متذکر شدیم در پروسه نقل و انتقال اسناد، باید سند تولید شده از روی نسخه اصلی به وسیله الحاق یک امضاء الکترونیکی معتبر از طرف شخص مسئول عملیات مورد تأیید قرار گیرد، در یک سیستم کاملاً مکانیزه این امضاء به صورت خودکار ایجاد می‌شود.

تا زمانی که تجهیزات ایجاد امضاء الکترونیکی تحت کنترل انحصاری شخص صاحب صلاحیت قرار دارد صدمه‌ای به ارزش و اعتبار اسناد وارد نمی‌شود و سیستم به طور خودکار اعتبار و صحت امضاء سند مقصد و نیز مطابقت سند مبدأ و مقصد را کنترل می‌کند.

در این دو مورد فوق فرایند تأیید سند صرفاً یک فرایند تکنیکی و فنی است و بنابراین به صورت مکانیزه و بدون مشکل انجام می‌پذیرد. لکن موضوع حساس‌تر در اینجا نیست که کنترل مطابقت سند مادر با نسخه‌های بعدی آن هم در فرم و هم در محتوی قابل تلفیق توسط یک سیستم مکانیزه می‌باشد یا خیر و آیا این مکانیسم می‌تواند تک تک عبارات و اصطلاحات سند را مقایسه و مطابقت نماید؟ بدیهی است که این امر در یک پروسه کاملاً مکانیزه امکان‌پذیر نیست هرچند کنترل دوره‌ای عملیات و در دوره‌های زمانی منظم و اعمال آزمایش‌هایی جهت کنترل صحت نقل و انتقال توسط شخص مسئول تا حدودی می‌تواند اطمینان خاطر ایجاد نماید.

۲-۳- ساختار تأیید نسخه‌های بعدی اسناد و نحوه تأیید آنها

زمانی که سندی که تغییر شکل یافته (کپی‌های تهیه شده از سند اولیه) در یک فرایند حقوقی مورد استفاده قرار می‌گیرد کنترل کیفیت فرایند نقل و انتقال و تأیید اینکه سند مورد

استفاده با سند اولیه یکی است یا خیر بسیار مشکل است. چگونه می‌توان احراز کرد که در طی عملیات نقل و انتقال سند اصول اولیه امانت و سلامت اسناد رعایت شده است یا خیر لذا به نظر می‌رسد یکی از راه‌های رسیدن به این هدف این است که عاملین و کاربران در پروسه نقل و انتقال اسناد مورد کنترل و تأیید ابتدایی قرار گیرند تا بتوان به نتیجه عمل آنان اطمینان نسبی پیدا کرد.

لذا باید آرگانی که صلاحیت این گونه بررسی‌ها را دارد یک مؤسسه دولتی باشد و یا مرکزی خصوصی با قدرت و توانایی لازم به منظور صدور گواهی صحت و اعتبار اسناد.

۳- کپی برابر اصل در اسناد الکترونیکی

با توجه به اینکه امروزه اسناد کاغذی به وفور اطراف ما را احاطه کرده است، قدرت اثباتی تصویر اسناد چنانچه توسط یک مقام صلاحیت‌دار یا سردفتر تأیید گردد بسیار راهگشا خواهد بود.

با توجه به قانون سوم اصلاح ساختمان اداری و قضایی آلمان (مصوب ۲۰۰۵ میلادی) دو نوع تأیید کپی اسناد با دو منظور متفاوت قابل تصور است: نوع اول تأیید و تصدیق کپی‌های متعدد کاغذی که از روی اصل سند (که خود نیز کاغذی است) تهیه شده و به منظور ارائه به اشخاص و ادارات مختلف تکثیر شده و اعتبار آن ناشی از صحت و اعتبار سند اولیه است که نزد مقام تأیید کننده نگهداری می‌گردد.

در مقابل نوع دیگر کپی که از طریق اسکن نمودن سند و تغییر فرمت آن انجام می‌شود و کاربردی کاملاً متفاوت دارد. بایگان سند وقتی آن را اسکن کرده و بدین وسیله یک سند الکترونیکی در محیطی غیر کاغذی ایجاد می‌نماید این سند به هر تعداد می‌تواند تکثیر یافته و بارها به هر محل دیگری ارسال شود. لکن در این حالت بایگان مربوطه ناچار است به تدریج اطلاعات قدیمی را به منظور جایگزینی اطلاعات جدید پاک نماید.

بنابراین در مواردی که فرمت سند تغییر می‌کند تأیید اصالت کپی سند فقط در صورت حفظ نسخه اصل و در شرایط خاص امکان‌پذیر است. قانون سوم تغییر ساختار اداری

مذکور الزامات قانونی جهت تأیید اصالت اسناد تغییر شکل یافته را بیان می‌کند. این مقررات سه نمونه از تغییر فرمت اسناد را تعریف نموده است: تغییر شکل سند از حالت کاغذی به دیجیتالی، تغییر از یک فرمت الکترونیکی به فرمت دیگر و تغییر شکل سند از الکترونیکی به کاغذی، به منظور امکان رسیدگی صحت مطابقت سند مبدأ با سند مقصد، مقام صلاحیت‌دار مربوطه در هنگام تولید یک کپی الکترونیکی از روی نسخه اصلی، نشانه یا امضایی از طرف خود به سند ضمیمه می‌نماید که غیرقابل تفکیک از کپی مربوطه است و لذا هنگامی که سندی که تأیید صلاحیت و اعتبار شده است یک نسخه الکترونیکی از سندی دیجیتالی است در فرمت دیگری، این نسخه کپی می‌باید حامل این امضای دیجیتالی معتبر باشد. این نسخه دوم فقط در صورتی می‌تواند جانشینی مناسب و برابر برای سند مادر باشد که مطابقت قطعی و قانونی و مشابهت کامل نسخه دوم با اصل سند تأیید شده باشد. چنین مطابقت قانونی دو سند بدین معناست که بتوان هویت و اصالت امضای دستی یا الکترونیکی سند دوم را مانند سند اول احراز نمود.

بنابراین ارگان تأیید کننده سند باید نوعی گواهی امضاء به سند دوم الحاق نماید که تصدیق کند سند دوم حاوی تمام محتویات سند اولیه است و این دو سند مشابهت کامل با یکدیگر دارند.

به منظور اطمینان قانونی، حقوقدان باید تشریح نماید که چگونه تمامیت و درستی و اعتبار سند مادر در هنگام نقل و انتقال آن به شکل جدید توسط مؤسسات متولی این امر احراز می‌گردد و چگونه گواهی تأیید امضاء می‌تواند ضمیمه سند دوم گردد.

ماده ۳۳ قانون رویه‌های اداری نکات الزامی را که در گواهی امضاء صادره باید توسط مجری امر رعایت شده و درج گردد بیان می‌دارد. مهم‌ترین نکته نام و هویت شخص امضاءکننده سند و زمان و تاریخ سند و نیز معنا و مفهوم سند اولیه و خلاصه عبارات آن است. به هر حال تا زمانی که مفهوم دقیق این اطلاعات روشن نگردد عملکرد روشن این مقررات برای مجریان امر مورد تردید است. و به منظور حفظ ارزش اثباتی سند اول در سند

دوم لازم است تأیید و تصدیق که منضم به سند مقصد می‌گردد دارای اطلاعات دقیقی راجع به هویت امضاءکننده باشد و لذا تمام تأییدنامه‌ها در این خصوص باید مورد کنترل و بازبینی قرار گرفته و نتایج این کنترل بایگانی گردد. همچنین گواهی امضاء سند باید روشن‌تر این امر باشد که آیا امضاء سند (در سند مادر) در زمان مناسب و معتبر صورت گرفته یا خیر (از لحاظ سلامت عقلی و روانی و بلوغ امضاءکننده سند) و صرف الحاق یک امضاء به سند دوم به منظور تأیید مفاد آن نمی‌تواند گویای چیزی در این خصوص باشد. و سرانجام گواهی مربوطه باید به روشنی بیان کند که آیا کلیدهای رمز و داده‌های اطلاعاتی که در زمان ایجاد و امضاء سند مادر به کار رفته است همچنان معتبر است یا خیر؟

با توجه به نکات فوت ملاحظه می‌شود که بازبینی و کنترل دقیق مسیر نقل و انتقال سند در مباحث حقوقی به حدی مناقشه برانگیز است که می‌توان گفت چاره‌ای جز الحاق اصل مهر و امضاء سند مادر به سند دوم به جهت معتبر تلقی کردن آن نداریم مگر اینکه انتقال و تغییر فرمت سند توسط یک سردفتر اسناد رسمی یا که مقام مجاز دولتی صورت گرفته باشد.

۴- ارزش اثباتی اسناد الکترونیکی

اسناد الکترونیکی مستقل از اینکه امضاء آنها دیجیتال باشد یا خیر به عنوان دلیل در دادگاه‌ها می‌تواند پذیرفته شوند. آئین دادرسی مدنی آلمان موارد مختلفی را در ادله اثبات دعوی احصا می‌نماید. به جز کسب شهادت شهود، جلب نظر کارشناسی و بازجویی از طرفین دعوی، مدعی می‌تواند هرگونه سند یا مدرکی را که مرتبط با موضوع باشد در بازجویی ارائه دهد. هرچند اسناد کاغذی و الکترونیکی هر دو وسیله‌ای برای اثبات ادعا و ارائه اطلاعات می‌باشند، لکن اسناد الکترونیکی «سند» به معنای خاص تلقی نمی‌گردند، چرا که اولاً این اسناد بر روی کاغذ و به شکل نوشته نیستند و ثانیاً حتماً جهت بررسی محتوای آنها باید متوسل به ابزار و وسایل تکنیکی نظیر کامپیوتر شد. لذا در رسیدگی

قضایای اسناد الکترونیکی بیشتر قابل مناقشه و اعتراض هستند و به عنوان یک اصل اولیه می‌توان گفت این گونه اسناد صرفاً «اماره و قرینه» در اثبات ادعا تلقی می‌گردند.

لذا در این موارد قاضی می‌تواند به نحو کاملاً آزادانه ارزش اثباتی چنین سندی را ارزیابی کند بدون اینکه قوانین جاریه هیچ قاعده‌ای را بر قاضی تحمیل کند. بنابراین وقتی اصالت یک سند الکترونیکی مورد مناقشه باشد این وظیفه ارائه دهنده آن سند است که اصالت آن را تأیید کند. و در عمل اعتبار و هویت چنین سندی صرفاً با ارجاع به کارشناس فنی متخصص در این امر احراز می‌گردد. و قاضی به طور کلی مختار است که چنین سندی را به عنوان یکی از ادله قبول یا رد کند.

۴ - ۱ - اسناد الکترونیکی اصیل

اصل ارزیابی آزاد دلائل و اختیار قاضی در این خصوص فقط زمانی به کار می‌رود که هیچ قاعده الزام آور قانونی در دست قاضی نباشد. چنین قاعده‌ای در خصوص اسناد الکترونیکی امضاء شده‌ای که بر پایه یک تأیید نامه از طرف یک ارگان صاحب صلاحیت ایجاد شده باشد وجود دارد. بدین معنا که اسناد الکترونیکی عادی بین اشخاص «اصیل» فرض می‌شوند مگر اینکه از طریق دستگاه‌های الکترونیکی کشف رمز اصالت امضای سند مورد خدشه قرار گیرد. و نیز اسناد الکترونیکی رسمی که توسط یک مقام صلاحیت‌دار یا سردفتر اسناد رسمی ایجاد شده است اصیل فرض می‌شود مگر اینکه خلاف آن ثابت گردد. اثبات عدم اصالت سند نیز فقط بدین معناست که کارشناس فنی متخصص بتواند ثابت کند که امضاء ذیل سند در اثر الحاق امضاء از سند دیگری به این سند ایجاد شده یا شخص دیگری آن را امضاء کرده و یا اصولاً سند فاقد امضاء است. و البته اثبات چنین ادعایی در آیین دادرسی کاری بسیار مشکل است.

بنابراین در اسناد الکترونیکی رسمی (نیز مانند اسناد رسمی کاغذی) که حامل یک امضاء تأیید شده هستند دارنده سند از قدرت و ارزش اثباتی آن سند برخوردار است به خلاف اسناد الکترونیکی عادی و قانونگذار با قانونی کردن این قاعده از یک تمایز قدیمی و

سنتی بین اسناد رسمی دعاوی پیروی کرده است.

دلیل این امر نیز این است که نسخه اصلی سند رسمی همیشه تحت حفاظت قانون و نزد یک مقام رسمی (مانند سردفتر) باقی می‌ماند و فقط نسخه دوم آن به اشخاص ذی‌نفع تسلیم می‌شود بنابراین بررسی اصالت سند رسمی که توسط اشخاص ارائه می‌گردد به راحتی با تطبیق با نسخه اصلی سند قابل احراز است و وقتی اصالت یک سند الکترونیکی (عادی یا رسمی) قانوناً مسلم دانسته شود، قدرت اثباتی آن برابر با قدرت اثباتی سند کاغذی خواهد بود.

بنابراین اسناد عادی اگر بدین ترتیب مورد تأیید قرار گیرند دلیل و مدرک محکمی بر آنچه در محتوای خود دارند خواهند بود و در مقابل، اسناد رسمی نه تنها دلیل محکمی بر اصالت و صحت محتوای خود هستند همچنین کاملاً لازم‌الاجرا برای مأمورین دولتی با توجه به محتوای خود هستند و این قواعد در آیین دادرسی مدنی به عنوان قواعد آمره تلقی می‌گردند.

۴-۲- نسخه‌های کپی اسناد الکترونیکی

هرچند در فرایند مدیریت اسناد جدید تغییر فرمت و نقل و انتقال اسناد امری گریزناپذیر است، لکن هنوز بعضی سیستم‌های حقوقی به مرحله احساس نیاز به جابجایی اسناد کپی با اصل و تبدیل اسناد کاغذی به الکترونیکی نرسیده‌اند. در قانون آیین دادرسی آلمان یک سند عادی در صورتی که به یک قاضی ارائه شده باشد می‌تواند قدرت اثباتی و اصالت خود را به طور کامل به دست آورد.^۱ وقتی شخصی فقط کپی سند را ارائه می‌دهد، قاضی فقط موظف به کنترل صحت و درستی دیگر مدارک و اسناد است بدون اینکه مجبور باشد به این سند و محتویات آن توجهی کند. در حالی که اسناد رسمی که در فرم مخصوص خود تهیه شده‌اند، به صورت کپی نیز ممکن است ارائه گردند.

به هر حال حتی اگر سیستم تغییر فرمت و انتقال اسناد الکترونیکی در حداکثر ایمنی

عمل نمایند و کنترل انسانی نیز کاملاً بر روی صحت نقل و انتقال و مطابقت سند مقصد با سند مبدأ اعمال گردد، سند دوم صرفاً به عنوان کپی معتبر سند اول تلقی می‌گردد و این قاعده در همه حالت به کار می‌رود بدون ملاحظه اینکه چه نوع سیستم نقل و انتقالی اعمال شده باشد.

بنابراین قانون در عمل مانع از این امر است که در مراحل رسیدگی قضایی به یک پرونده از اسناد دیجیتالی کپی استفاده گردد و این قاعده در هر جا که عمل نقل و انتقال و تغییر شکل سند در یک سیستم مکانیزه و بدون کنترل صحت و اعتبار نسخه کپی سند صورت گرفته است نیز جاری است.

در حالی که از طرف دیگر قوانین مربوط به ادله اثبات دعوی مزایای بسیاری برای اسناد رسمی (در مقابل اسناد عادی) قائل است.

و این سؤال باقی می‌ماند که آیا رفتار متفاوت قانون در قبال اسناد عادی و اسناد رسمی آیا همچنان باید عیناً در مورد اسناد الکترونیکی نیز جاری گردد؟

با توجه به رعایت سطح بالای امنیت که در اسناد الکترونیکی و تولید امضاء دیجیتالی برقرار است درستی و صحت و اعتبار نقل و انتقال اسناد دیجیتالی از سند مبدأ به سند مقصد با قابلیت اطمینان بیشتری نسبت به اسناد کاغذی که توسط دست امضاء می‌شود صورت می‌پذیرد. به علاوه وقتی که یک مؤسسه عمومی موثق یا مقام مجاز اداری و قضایی یا یک سردفتر این تطابق و صحت و اعتبار را رسیدگی و ممیزی نموده و صحت و اعتبار کپی و مطابقت با اصل سند مادر تأیید شده باشد، ما ناچاریم قدرت اثباتی و توانایی ذاتی سند مبدأ و سند مادر را به سند دوم (کپی سند اول) اعطاء کنیم و اگر این الزام را قبول کنیم در خصوص اسناد دیجیتالی نمی‌توانیم بین اینکه کپی مورد بررسی از روی یک سند عادی تهیه شده یا از روی سند رسمی تهیه شده فرقی قائل شویم.

۵- تغییرات مورد لزوم در قانون ادله اثبات دعوی

افراد درگیر در روابط حقوقی و تجاری ممکن است تمایلی نداشته باشند که از اسناد

کپی دیجیتالی استفاده نموده و رویه خود را از استفاده از اسناد کاغذی و قابل بایگانی به سیستم اسناد الکترونیکی تغییر دهند مگر اینکه ارزش اثباتی و اعتبار اسناد الکترونیکی به شکلی کاملاً قانونی تثبیت گردد.

در عمل و به طور جاری حتی اگر رهنمودهای راجع به نقل و انتقال ایمن و قانونی سند رعایت گردد قاضی کاملاً آزاد است که در سلسله مراتب ادله اثبات دعوی، کپی دیجیتالی سند را در چه جایگانی قرار دهد، مگر اینکه قواعدی کاملاً گویا و روشن در خصوص ارزش و اعتبار این گونه اسناد وضع گردد.

از این رو، وضع قوانین جدید باید به سمت رعایت و ملاحظه و رسمیت دادن به فن‌آوری‌های جدید تغییر جهت دهد و قانونگذار قبول کند که فن‌آوری‌های جدید در نقل و انتقال اسناد می‌تواند بسیار دقیق عمل نموده و نکات ایمنی را در حد بسیار اعلا مراعات کند.

هرچند در حال حاضر یک کپی الکترونیکی سند که طی فرایندی ماشینی و کامپیوتری ایجاد شده را به سختی می‌توان هم‌تراز یک سند کپی تأیید شده توسط یک سردفتر یا مقام مجاز دولتی قرار داد. لکن به نظر می‌رسد لازم است ملاحظات قانونی در خصوص ارزش و اعتبار این گونه اسناد با دقت بیشتری صورت پذیرد و مقام و جایگاه واقعی کپی الکترونیکی اسناد روشن گردد. اگر سندی که به ترتیب فوق ایجاد شده و صحت و اعتبار آن توسط یک مقام مجاز امضاء شده باشد و این تأیید ملحق به سند گردیده باشد، در این حالت قرینه‌ای قابل استناد و قابل حمایت در خصوص تأیید قانونی مفاد آن در دست داریم و قاضی مربوطه می‌تواند فرض نماید که نقل و انتقال و تهیه نسخه کپی سند الکترونیکی به درستی انجام گرفته است و سند کپی که توسط ذی‌نفع ارائه گردیده مطابق اصل بوده و چیزی از محتوی و مندرجات سند اصلی در نقل و انتقال سند از بین نرفته و نابود نشده است.

فرض قانونی بودن اسناد کپی نباید فقط و منحصرأ در خصوص اسناد کپی تأیید شده

توسط مقام مجاز دولتی یا سردفتر اسناد رسمی به کار رود بلکه تمامی کپی‌هایی که به درستی تهیه و تأیید شده باید مشمول این قانون گردد و چنین اسنادی نیز (مانند سند رسمی) باید مصون از ادعای انکار و تردید قرار گیرند.

نتیجه:

هرچند با توجه به پیشرفت‌های تکنیکی اخیر به راحتی می‌توان تصور نمود که نقل و انتقال سند و تغییر فرمت آن به نحوی انجام گیرد که بتوان به نتیجه عملیات و تولید سند کپی ارزش قانونی داد و آن را در مناسبات و روابط حقوقی ارزشمند تلقی کرد، لکن تا رسیدن به جایگاه واقعی این گونه اسناد و قابلیت اجرای بی‌قید و شرط مفاد آن و تضمین حقوقی ارزش و اعتبار آن مسیری طولانی پیش‌رو داریم.

در این سیر اولاً نیازمند برقراری سیستمی ایمن جهت این گونه نقل و انتقال‌ها داریم و ثانیاً نیازمند این هستیم که قواعد جدیدی در زمینه مقررات مرتبط با ادله اثبات دعوی وضع گردد که فن‌آوری‌های جدید را به رسمیت شناخته و به اسناد تولید شده توسط این گونه فن‌آوری‌ها قدرت اثباتی و اعتبار لازم را ببخشد و اگر چنین شود تا حدود زیادی به هدف خود که بهای کامل و قانونی دادن به اسناد الکترونیکی است نائل شده‌ایم.